

МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА,
СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАЦІ
Кафедра філології
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
Лабораторія навчання іноземних мов
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
Факультет іноземних мов
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра іноземних мов
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
Філологічний факультет. Кафедра іноземних мов
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І УПРАВЛІННЯ
Кафедра іноземних мов

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СЕРЕДНІЙ ТА ВИЩІЙ ШКОЛІ

**Збірник матеріалів
науково-практичного семінару**

(27 квітня 2011 р., м. Чернігів)

За редакцією кандидата педагогічних наук, доцента Іванишиної В.П.

Чернігів 2011

ЗМІСТ

I. Передмова	5
II. Виступи учасників науково-практичного семінару	
Редько В.Г. Підручник як засіб формування готовності учнів до оволодіння іноземною мовою	7
Федусенко Ю.І. Психологічні особливості старшокласників і роль мотивації у процесі навчання іноземної мови у старшій (профільній) школі.....	13
Полонська Т.К. Профільне навчання іноземної мови в умовах модернізації національної шкільної освіти	18
Іванишина В.П. Дидактичні основи використання комп'ютерних програм для формування лексичних навичок читання на заняттях з іноземної мови у немовних ВНЗ	23
Альмяшева А.О., Яковенко Т.М. Проблеми викладання другої іноземної мови у вищих навчальних закладах	28
Барбаш Є.М. Історико-педагогічні етапи становлення та розвитку системи контролю іншомовних навчальних досягнень учнів у шкільній освіті України	31
Биконя О.П. Формування мотивації безперервного самовдосконалення англійської мови студентів вищих навчальних закладів із використанням інформаційних засобів	34
Бруй А.С. Проблеми вивчення Інтернет-дискурсу в сучасній лінгвістиці	37
Грицик Н. В. Особливості використання інноваційних педагогічних технологій у процесі формування культурологічної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови	39
Киян І.В. Роль шкільної навчально-методичної літератури у відображенні змісту іншомовної освіти в Україні у кінці ХХ ст.....	45
Кладкова Т. А. Формування професійних інтересів студентів немовних факультетів у процесі вивчення іноземної мови	52
Конотоп О.С. Потенціал автентичної відеофонограми для навчання майбутніх філологів британських невербальних засобів спілкування.....	54
Корець Т. В. Використання інтерактивних технологій у навчанні іноземних мов у немовному ВНЗ	57
Кормільцина С.Ю. Особливості розвитку вмінь читання й розуміння англомовних текстів у немовному ВНЗ.....	61
Корогод Т.О. Розвиток умінь академічного письма з використанням есе на заняттях з мови у немовному вищому навчальному закладі	65
Кот О.В., Єршов Р.Д. French poetry symbolism. Comparative analysis of some of paul verlaine's poems.....	70
Кравченко В.В. Засоби економії мовленнєвих зусиль у сучасному англомовному рекламному повідомленні	77

Крайчинська В.Ф. Формування соціокультурної компетенції в аудіюванні випускників спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов на матеріалі автентичних художніх відеофільмів.....	84
Лепеха О.В. Проблеми навчання діалогічного мовлення студентів технічних напрямів підготовки немовних вищих навчальних закладів.....	90
Литвин С.В. Навчання написання резюме з питань наукового дослідження.....	94
Местхарм О.А., Колейчик О.А. Lernstrategien als mittel zur Förderung der lernaunomie im fremdsprachenunterricht	97
Мневещь О. М. До проблеми використання активних методів навчання.....	100
Наконечна Н.М. Використання мультимедійних технологій у викладанні іноземної мови професійного спрямування у немовному вузі....	105
Полякова А.А Навчання листування в курсі ділової іноземної мови	108
Попова І.О. Етапи формування лексичної навички монологічного мовлення у навчанні англійської фахової лексики студентів факультету фізичного виховання ВНЗ	112
Попсуй А.В. Досвід застосування міжкультурного підходу до навчання іноземної мови на прикладі початкової школи Німеччини	115
Светенок Л.К. Читання у житті сучасних школярів	119
Соколова В.В. Використання проблемного підходу під час навчання іноземної мови майбутніх учителів хімії.....	124
Стеченко Т.О. Формування у студентів немовних спеціальностей англійської комунікативної компетенції з урахуванням особистісно-діяльнісного підходу	127
Струтинська В.В. Навчання студентів другого курсу напряму підготовки “Технологія та устаткування зварювання” читання професійно орієнтованих текстів англійською мовою.....	131
Уланович Н.Ю. Використання рольової гри у навчанні монологу-розповіді	133
Ушакова Л.І. Формування в учнів основної школи вмінь самостійної роботи при вивченні німецької мови як другої іноземної	138
Федоренко О.М. До проблеми формування професійної іншомовної компетентності майбутніх бакалаврів права.....	143
Федорчук І.В. Проекти на заняттях з іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах.....	148
Шевченко Ю.В. Ділова гра як засіб формування професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції студентів немовних ВНЗ.....	152
Юсупов С.І. Використання методу “кейсів” як групової форми інтерактивного навчання студентів ділової іноземної мови у немовних ВНЗ.....	159
Яковенко Т.М. Місце термінологічної лексики у навчально-професійній діяльності студентів	164
III. Про авторів	168

**РОЗВИТОК УМІНЬ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА З ВИКОРИСТАННЯМ
ЕСЕ НА ЗАНЯТТЯХ З МОВИ У НЕМОВНОМУ ВИЩОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

Сьогодні оновлення змісту освіти викликано необхідністю інтеграції вузівського навчання в загальноєвропейську модель. Тому перед викладачами вищої школи постає завдання створення якісно нового освітнього середовища, що забезпечуватиме формування творчої самодостатньої особистості, спроможної критично вивчати та досліджувати нову інформацію; знаходити аргументи, приймати незалежні ґрунтовні рішення. Зростання економічних зв'язків з країнами світу, встановлення контактів із зарубіжними партнерами обумовлюють замовлення суспільства на підготовку фахівців, які досконало володіють іноземною мовою як в усному, так і писемному мовленні, що означає – від майбутніх фахівців дедалі більше очікують не лише володіння вміннями коректно висловлювати свої думки, але й готовності відповідно до ситуації до міжкультурного писемного спілкування у розмаїтті академічного і професійного середовища.

Розвиток навичок та вмінь писемного мовлення на немовних факультетах є передумовою успішної реалізації основної мети курсу “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)” – формування професійно орієнтованої міжкультурної компетенції як складника діяльнійшої компетенції. Як засіб поглибленого вивчення мови, писемне мовлення забезпечує автоматизацію набутих навичок мовлення та розвиток умінь, необхідних для їх професійної діяльності. Окрім того, завдяки поєднанню слухо-мовленнєво-рухових образів внутрішнього мовлення та зоро-рухомоторних образів під час письма відбувається комплексне засвоєння знань. Створені таким чином стійкі асоціації сприяють більш ефективному сприйняттю, запам'ятовуванню та відтворенню мовленнєвого матеріалу. Міцність запам'ятовування забезпечується участю всіх 4-х видів аналізаторів (рухомоторного, зорового, мовленнєвомоторного, слухового), усвідомленням та мимовільністю письма. Письмо супроводжує процеси навчання аудіювання, говоріння, читання, з використанням індивідуального підходу, враховуючи психологічні особливості студентів, і тим самим сприяє реалізації особистісно-орієнтованого навчання, спрямованого на повне розкриття інтелектуального потенціалу студента [1, 190-191]. Вагомим стимулом для цього є використання завдань проблемного характеру, які, насамперед, активізують розумову діяльність студента, розкривають його творчі здібності та формують комунікативну компетентність. Академічне письмо, яке можна розглядати як засіб оптимізації та інтенсифікації процесу навчання з іноземної мови, навчає студентів оцінювати та аналізувати свій власний досвід, самостійно добирати й опрацьовувати матеріал, проводити міні-дослідження тощо [2, 10].

Проблема навчання академічного писемного мовлення у середніх та вищих навчальних закладах є на сьогодні досить актуальною. Так, роботи зарубіжних (Harmer J., Stephen Bailey, White R., Arndt V.) та вітчизняних учених

(Тарнопольський О.Б., Литвин С.В., Яхонтова Т.В., Задорожна І.П., Соленко О.П., Кривчикова Г.Ф., Бочкарьова О.Б.) розкривають суть академічного письма, його можливості, знайомлять з формами його організації та системою вправ з формування вмінь академічного письма. В умовах кредитно-модульної системи навчання, коли зростають вимоги до мобільності студентів, врахування його значного впливу на розвиток особистості, сприяння інтенсивного розвитку інших видів мовленнєвої діяльності, змушує викладачів-мовників у немовному вищому навчальному закладі зосереджувати також увагу і на формуванні навичок та вмінь написання есе попри те, що основне завдання полягає у навчанні ділового мовлення: написання анотацій до професійно орієнтованих текстів; проблемно-тематичного повідомлення, ділового листа, факсу, електронного листа, проведення усних та письмових переговорів англійською мовою тощо. Всі ці форми роботи є міцним підґрунтям для формування навичок та вмінь академічного письма. Тому готуючи студентів до виконання творчих робіт, викладач має, насамперед, критично оцінити наступні моменти, а саме:

- вміння студента раціонально працювати з першоджерелами;
- виділяти основну інформацію, робити нотатки;
- складати план, тези;
- скорочувати текст чи навпаки розширювати його;
- логічно пов'язувати та грамотно оформлювати думки;
- переробляти текст та створювати власний вторинний текст.

Лише за умови виконання поставлених завдань викладач спочатку в колективній співпраці зі студентами, пізніше, під час самостійної та індивідуальної роботи формує у них навички та вміння академічного письма.

Мета статті – охарактеризувати етапи роботи з формування навичок та вмінь написання есе і запропонувати вправи для усунення труднощів під час виконання творчих завдань.

Досвід роботи показує, що більшість студентів постійно відчувають труднощі у процесі висловлювання власних думок, які часто містять повтори або ж інформацію, що не відповідає структурі оформлення. Тому робота з формування навичок написання есе різноманітної тематичної спрямованості, на нашу думку, має розпочинатися з ознайомлення з прийомами структурної побудови тексту; засобами цілісності та зв'язності на основі прочитаних та проаналізованих текстів. Наприклад, в англо-американській методиці виділяють наступні види академічних есе: 1) писемні описи (людей, місця) – description; 2) оповідання-narration; 3) класифікації-classification; 4) есе, пов'язане з визначенням – definition; 5) есе на порівняння та/або контраст-comparison and contrast; 6) есе на аргументацію/переконання – persuasion; 7) есе на пояснення процесів - processes; 8) есе на інтерпретацію причинно-наслідкових відносин – cause and effect [3, 11]. Ми вважаємо, що у практиці викладання іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі можуть бути активно використані наступні види есе: есе-визначення для студентів усіх спеціальностей (наприклад, “What is crime?” / “What is management?” / What is Happiness?; есе-аргументація для студентів економічного факультету та факультету соціальної роботи (наприклад, “Female managers are generally better than male managers”/ “Abortion”; есе на пояснення процесів;

інтерпретацію причинно-наслідкових відносин для студентів факультету соціальної роботи (наприклад, “Divorces as a common phenomenon of the society”); есе-порівняння (“The system of education in Ukraine and in the USA”) для студентів усіх спеціальностей.

Як відомо, особистісна активність у навчанні не належить до природжених якостей особистості, а характеризується прагненням до пізнання. Три рівні пізнавальної активності, а саме: 1 рівень – відтворювальна активність (рецепція та репродукція); 2 рівень – інтерпретуюча активність-рецепція та репродукція; 3 рівень – творчий (продукція) створюють умови для розвитку здатності студента самостійно здійснювати свою навчальну діяльність з оволодіння іноземною мовою, формують у них оптимальні особистісні стратегії вивчення мови. У такому разі необхідно погодитися із запропонованою Литвин С.В. класифікацією вправ, спрямованих на формування навичок академічного письма, згідно з якою для засвоєння мовленнєвого матеріалу необхідно виділити три етапи:

- 1) етап ознайомлення з текстом-зразком (рецептивний етап);
- 2) етап формування вмінь побудови тексту (рецептивно-репродуктивний);
- 3) етап розвитку вмінь написання тексту (продуктивний).

Логічна послідовність кожного з них є запорукою успішного виконання завдання всією аудиторією студентів.

Так, на початковому етапі варто, на наш погляд, запропонувати завдання, які мають на меті відтворення вивченого матеріалу, а тому передбачають активізацію лексичних та граматичних знань і водночас готують аудиторію до розкриття теми під іншим кутом багатогранності комунікативної ситуації. Практична значущість цього етапу зростає у зв'язку з розумінням того факту, що безпосередньо на цьому етапі здійснюється контроль за рівнем засвоєння раніше вивченого мовленнєвого матеріалу та створюються умови для індивідуальної роботи кожного студента. Тому у нагоді викладачеві стануть такі завдання:

- Ex 1. Mark the words refer to the problem(a) and words don't(b).
- Ex 2. Match each term in the box with the pictures.
- Ex 3. Mark if the following statements are true or false.

Ex 4. Read the essay and label the paragraphs with the correct headings (correspondingly to the type of the essay).

На другому етапі на основі попереднього есе-зразка викладач відповідно з поставленим завданням знайомить студентів з послідовністю його побудови. У першу чергу, з використанням зорової наочності у вигляді схеми, що містить ключові слова або підказки, приділяється увага складанню плану-тез писемного повідомлення. Контроль розуміння схеми здійснюється під час виконання вправи на побудову речення-гачка з використанням тестового прийому множинного вибору:

Наприклад: Ex1. You are the independent reporter of the newspaper “Students news”. To impress your readers your editor suggests three variants of writing the sentences. Choose the best one that touches everybody.

Працюючи над написанням основних структурних розділів есе, необхідно дотримуватися такої вимоги: кожен параграф має складатися з наступних

елементів: – речення-теза – речення-доказ – речення-висновок (наявність останнього – необов'язкова). Як приклад, можна запропонувати наступні завдання, а саме:

- Ex 1. Read the extract below and choose the suitable topic sentence to it.
- Ex 2. Read the topic sentences below and choose the appropriate supporting ones.
- Ex 3. Write the full paragraph using linking words and phrases.
- Ex 4. Look at the essay and find the conclusion.
- Ex 5. Put the main parts of the essay in the right order.
- Ex 6. Make up the conclusion having the introductory paragraph and the body.

Організація III етапу написання есе і форма його проведення буде залежати від результатів попередньої та рівня складності наступного комунікативного завдання. Тому, при необхідності, викладачі-мовники, здійснюючи контроль за розумінням завдання і для недопущення студентами помилок та уникнення труднощів у процесі породження комунікативного висловлювання повинні, на нашу думку, процес написання есе на продуктивному етапі розбити на декілька стадій, а саме: обміркування-планування-написання-перевірка-виправлення. Крім того, доцільно при цьому використати орієнтовні схеми організації процесу написання есе, які містять етапи планування та поради щодо написання того чи іншого виду есе. Наведемо приклад схеми для формування вмінь написання аргументованого есе та есе на інтерпретацію причинно-наслідкових відносин.

Planning:

1. Think about the topic.
2. 'Brainstorm' **ideas** and **key words**:

Ideas:

Key words:

3. Put your points in a **logical order**.
4. Develop your **ideas into sentences**.
5. **Develop paragraphs**: write a topic sentence for each paragraph (one paragraph - one main topic sentence). Give reasons and examples.
6. Logically join short sentences, and paragraphs with **linking words**.

7. Read your article and **check** spelling, grammar, punctuation, word order, synonyms.

8. Use **formal style, advanced vocabulary** and DO NOT use the short forms (e.g. don't)

Argumentative essay / Reason / Effect essay
Use some of the phrases below to write your essay

Write the general statement of the topic, without giving your opinion	1st paragraph Introduction	... is a good question. Let us consider it. Many people say / believe / think / would argue that... Most people would agree that... Generally speaking... According to... But I would like to show that there are two sides to every coin. I will present arguments for and against, and give my opinion at the end.		Recently Nowadays, It is popularly believed that...
		Statement / Argument	Reason / Effect	Example
Present your arguments 'for' or 'against' from the weakest to the strongest to leave the reader with a strong impression at the end.	2nd paragraph For / Against	First, Secondly, Next, In addition, Then, And If we look at... If should also be noted that... Let us not forget... The same is true of Similarly One of the most important points is Finally,	Because (of) since owing to due to As a result, Consequently, which is caused by This is a result of which leads to	For example, such as... For instance, like... A classic illustration often cited is ... To take yet another illustration... Another example of this may be given.
		However, In comparison with... Although..., ... Even though..... On the other hand, Moreover, Also and It seems clear that... Another argument is... More importantly, At the end,	Because (of) since owing to due to As a result, Consequently, which is caused by This is a result of which leads to	For example, such as ... For instance, like ... A classic illustration often cited is ... To take yet another illustration ... Another example of this may be given.
Present your counter-arguments from the weakest to the strongest to leave the reader with a strong impression at the end.	3rd paragraph Counter-arguments	To sum up, In conclusion, As we have seen, Therefore, This means that Needless to say It seems to me that	It is my opinion that... because... I feel very strongly that... All in all, All things considered, It would be a good idea if... The situation would be improved if... Personally I believe	
Summarise and / or give your opinion with reasons.	4th paragraph Conclusion			

У зв'язку з вищевказаним, написання есе – це шлях до поглиблення знань студентів, розширення пізнавальних інтересів, розвитку інтелектуальних здібностей, перевірка рівня сформованості навичок та вмінь з основних видів мовленнєвої діяльності, спосіб індивідуалізації та диференціації процесу навчання; формування мотивації досягнення. Застосування при цьому проблемних завдань водночас підштовхує викладачів до використання інтерактивних методів і форм роботи, які сприяють мобілізації активності студентів на наступних заняттях, і тим самим, породжують стимул до самостійної пошукової діяльності студентів. Але це вже буде матеріал для наступного нашого дослідження.

Література: 1. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К.: ВЦ “Академія”, 2010. – 328 с. – (Серія “Альма-матер”). 2. Тарнопольський О. Б. Навчання письма іноземною мовою у вищих мовних закладах освіти: практичне, академічне і креативне письмо / Тарнопольський О. Б. // Іноземні мови. – 2004. – №4. – С.9-12. 3. Тарнопольський О. Б. Методичні засади і структура посібника з навчання академічного письма англійською мовою студентів вищого мовного навчального закладу / Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П., Рудакова М. В. // Іноземні мови. – 2006. – №3. – С.10-15. 4. Литвин С. В. Навчання учнів старшої загальноосвітньої школи написання твору опису англійською мовою / Литвин С. В., Мациєва О. А. // Іноземні мови. – 2005. – №2. – С.13-16. 5. Тарнопольський О. Б. Writing academically: A Coursebook for Teaching Academic Writing in English to Students of Linguistic Tertiary Educational Institutions: посібник / Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П., Рудакова М. В. – К.: ІНКООС. 2006. – 228 с. 6. Задорожна І. П. Advanced Writing Techniques. Основи англійського аналітичного письма: навчально-методичний посібник / Задорожна І. П., Соленко О. П. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 112 с.